

RESTAURATORI ROMÂNI: ARHITECTUL ȘTEFAN BALȘ (1902 – 1994)

FIȘĂ MONUMENT RESTAURAT

Denumire Biserica "Sfântul Elefterie"-Vechi

Localizare Mun. București, str. Sfântul Elefterie 15 B

Cod LMI B-II-m-A-19675

Scurt istoric

Biserica a fost zidită din dania jupanului Constandin și Maxim Cupețul între anii 1743-1744, în vremea domniei lui Mihai Racoviță. Inițial biserica era în afara orașului, pe o mică insulă a râului Dâmbovița. Mai târziu cursul Dâmboviței se schimbă și apar primele case în jur.

Biserica a avut două turlle care au căzut la cutremure.

În anul 1867, în vremea Mitropolitului Nifon, este reparată prin dărâmarea întregii părți superioare. Cu acest prilej biserica primește aspectul unui locaș de cult în stil neo-clasic.

În baza propunerii din Decretul Regal, emis la 15 martie 1915 și semnat de Regele Ferdinand I, Comisiunea Monumentelor Istorice clasează Biserica "Sfântul Elefterie"-Vechi drept monument istoric.

Începând cu secolul XX biserica face parte din cartierul bucureștean Cotroceni.

Este restaurată în anul 1930, căpătând actuala înfățișare.

Planul bisericii este de tip triconc, cu pridvor, pronaos supralărgit, turn-clopotniță peste pronaos, având scara adăpostită într-un turnuleț adosat laturii nordice a pronaosului. Biserica face parte din aceeași grupă structural-arhitectonică cu bisericile "Sfântul Stefan" - Călărași, Batiștei sau Mântuleasa.

Restaurare – etapa Ștefan Balș

În anul 1930 consiliul parohial a hotărât ca biserica să fie restaurată. Arhitectul Ștefan Balș, după sondaje și cercetări preliminare, a restaurat biserica având înfățișarea de astăzi.

Biserica Sfântul Elefterie Vechi prezintă plan treflat cu pronaos supralărgit. Dacă biserica avea inițial două turlle, arhitectul Balș optează pentru menținerea unei singure turlle.

„De la început s-a renunțat la reînălțarea turlei naosului din cauza lipsei datelor necesare pentru reconstituire și din cauza proastei stări a arcurilor crăpate la cheie, necesitând în cazul unei supraîncărcări, costisitoare lucrări de consolidare “.Turla a fost reconstruită după modelul bisericii Sfântul Ștefan din București, contemporană cu Sfântul Elefterie.

Lucrările au durat până în anul 1935. Au fost consolidate zidurile, au fost rezidite coloanele, arcele și bolțile aferente aflate la început între pronaos și naos, turnul-clopotniță peste pronaos - în locul turlei din lemn, precum și cornișa pe o parte din perimetrul bisericii. Au fost refăcute șarpanta, acoperită cu olane și tencuielile exterioare, s-au restaurat cornișa veche și turnulețul scării către clopotniță, iar pridvorul, închis la anul 1867, a fost deschis. S-au redeschis câteva ferestre ce au fost înfundate și s-au curățat cadrele de piatră sculptate la proscomidie și diaconicon.

Cu acest prilej, a fost readusă la lumină vechea zugrăveală exterioară a bisericii sub supravegherea pictorului Paul Popescu Molda.

Prin Planul Director de Sistemizare a Capitalei, adoptat la sfârșitul anului 1934, strada Sfântul Elefterie a fost aliniată. Soluția adoptată a fost aceea a păstrării bisericii pe amplasament pe o insulă de verdeață aflată între cele două sensuri de circulație.

Documentar foto

1. Biserica "Sfântul Elefterie"-Vechi, București, Biserica vazută dinspre vest în timpul restaurării, foto CMI, cca. 1930, Fototeca INP
2. Biserica "Sfântul Elefterie"-Vechi, București, Biserica vazută dinspre sud în timpul restaurării, foto CMI, cca. 1930, Fototeca INP
3. Biserica "Sfântul Elefterie"-Vechi, București, Biserica vazută dinspre sud-vest după restaurare, foto Alex Petit, cca. 1930, Fototeca INP

Bibliografie

Arhiva INP, fond CMI, dos.637

Arhiva INP, fond DMI, dos.1863

Ștefan Balș, *Biserica Sf. Elefterie din București*, BCMI 1934

Autor Ist. Alin Saidac

FOTO 1

FOTO 2

FOTO 3